

hemma, men kunna ha ett visst berättigande vid andra andaktsstunder, om man där icke kan förlika sig med koraler eller ej finner dessa »melodiösa» nog. Ser man bort från det rent kyrkliga, så innehålla flera av dem mycket god musik: exempelvis 563 (Michael Haydns »Herre, samla oss nu alla»), 617 (Geijers »Jag vet en hälsning») och andra, men just på grund av sin icke kyrkliga karaktär föra de vid användning i särskilt högmässan det med sig, att denna gudstjänst icke blir, vad meningen är: en ren högmässa. Nämnade melodier voro i 1920 års koralboksförslag försedda med anmärkningen: »lämpar sig icke för högmässan», vilka ord borde fått stå kvar i vår koralbok.

Vid föreliggande undersökning av erfarenheter om användandet av musiken till Nya Psalmer har förut erinrats om de melodier, som böra anses kyrkligt ovärdiga; de äro följande: 507, 525, 545, 576, 581 b, 589, 594, 598, 603 b, 612 b, 622 b, 654, 667 a och b, 669. Dessa 15 melodiers användning lämnar *inga goda erfarenheter*: de föra in i våra kyrkor något som ej är riktigt sunt, ej är riktigt svenskt. De flesta äro importerat engelskt och amerikanskt kram, ägnat att uppjaga en viss känslsamhet. Till och med från rent musikalisk synpunkt äro flera av mycket ringa värde. *Kyrkomusikaliskt* sett äro de underhaltiga; ytlighet, banalitet, pjunk vidlåda dem. Det kan knappast vara av behovet påkallat att använda dem vid kyrkans gudstjänster och därigenom draga över dessa något oskönt.

En fråga må till sist uppställas: vilja vi i själ och hjärta genom ovärdig musik riskera, att våra gudstjänster förlora sin värdighet, sina rika skönhetsvärden? Svaret blir säkerligen: Nej. Men bredvid denna fråga kan ställas en annan: kunna vi hoppas, att alla äro medvetna därom, att risk föreligger?

Svante Sjöberg.

Psalmboksfrågans behandling vid kyrkomötet i Finland.

DÅ DET TIONDE allmänna kyrkomötet i Finland i oktober innevarande år sammankom i Åbo, förelades detsamma tvenne tilläggsförslag till psalmboken, det ena hänförande sig till den finska psalmboken, det andra till den svenska.

Motiven för detta nydaningsarbete hava här, såsom ock för revisionen i Sverge efter sekelskiftet, väsentligen varit en önskan dels att tillgodose behov, som alstrats av en ny tids allt rikare och mångsidigare kyrkliga liv, dels ock att i församlingens gudstjänstliv få införa det bästa av den nyspirande psalmdiktning, vilken varit nog klangfull och djup för att tillvinna sig uppmärksamhet. Men dessa motiv inbjuda icke direkte till revision av den gamla psalmboken. Och i själva verket har intill allra senaste tid revisionstanken stått i skuggan för den så lockande utvägen, att med mindre möda och med mindre ansvar få lösa psalmboksproblemet provisoriskt medels ett fristående tillägg till psalmboken.

Nu bör man dock beakta, att om än psalmbokens brister — såväl den finska som den svenska psalmboken i Finland är icke av äldre datum än 1886 — knappast äro så stora, att de påträngande kräve revision, så är dock ett dylikt arbete här icke i så hög grad vanskligt som i Sverge på den grund, att icke vid de finländska psalmböckerna ett skaldenamn är förknippat, vars minne man pietetsfullt ansåge sig skyldig att till varje pris bevara. Den s. k. Runebergska psalmboken är ju icke den nu gällande psalmboken, utan det av skalden år 1857 utgivna psalmboksförslaget. Frågan om revision eller tillägg måste här grundväsentligen avgöras rent principiellt efter det värde, man tillskriver de båda arbetsmetoderna.

Diskussionen är icke ny i finländsk psalmboksrevision. Redan i slutet av 1860-talet beröres frågan av biskop Schauman, som är en avgjord fiende till supplementtanken. »Bifogandet av ett sådant bihang», säger han i anledning av ett gjort försök i sådan riktning med förslaget av år 1869, »bevisar just klarligen bristen i anordningen av den egentliga psalmboken och ger åt det hela karaktären av ett lappverk». Och i följande provpsalmbok saknas supplementet.

När emellertid psalmboksfrågan i Finland åter blivit aktuell och för den finska psalmbokens vidkommande en kommitté tillsättes år 1918 samt för den svenska kort därefter en privat kommitté genom Förbundets för svenskt församlingsarbete försorg samt en officiell kommitté å kyrkomötet 1923, synes tilläggslinjen i viss mån ha blivit populär. I varje fall äro de förslag, som i år förelegat kyrkomötet, tilläggsförslag och likaså det förslag, som tillkom genom församlingsförbundets försorg och som utkom år 1922. I förordet till det sistnämnda förslaget ingår dock en mening, som vittnar om, att dess arbetare icke med odelad håg arbetat på tillägget. »Jämte det kommitterade», säges nämligen här, »uttala sin övertygelse om behovet av en i närmaste framtid skeende revision av vår svenska psalmbok, dels för uteslutande av psalmer, vilka för sin olämplighets skull föga komma till bruk, dels för en omarbetning med avseende å det föräldrade språket, vilja kommitterade tillika hava sagt, att de vid utarbetande av sitt föreliggande förslag velat göra skillnad mellan psalm och andlig visa med särskild tanke på behovet jämväl av en i snar framtid lagligen fastställd kyrklig sångbok.» Och senare förefaller det, som skulle tanken om en revision mognat. Man talar visserligen alltfört om tillägg till psalmboken, men man underlåter aldrig att betona detta tilläggs provisoriska karaktär.

Det, som nu i väsentlig mån talar till förmån för en revision av psalmboken, är väl praktiskt sett det sakförhållande, att det är en smula genant för ett folk, som firat decenniet av sin självständighet såsom en nationell stat, att fortfarande ge ut nya psalmböcker och nya handböcker med böner och psalmer för »kejsaren, vår storfurste, kejsarinnan och tronföljaren samt övriga det kejsrerliga husets medlemmar». Man ser också, hur starkt detta har återverkat på stämningen inom de kyrkliga kretsarna av de frågor, som från de allmänna prästmötena insänts till kyrkomötet. Från Åbo stift göres förslag om tillägg och ändringar i kyrkohandboken, som »föranledas av de förändrade tidsförhållandena», och om ändringar i kyrkohandboken och psalmboken, »som föranledas

därav, att vårt land blivit en självständig republik». Tammerfors stift önskar ändring av psalm-, evangelii- och böneboken samt kyrkohandboken »i de ställen, som vår gällande regeringsform förutsätter», och enahanda synpunkter framföras i diskussionen såväl å prästmötena i Borgå som ock i Wiborg.

Men också djupare orsaker tala till revisionstankens förmån. Man håller framförallt före, att vid varje förnyat arbete på psalmboken den gamla psalmbokens anda bör få vara i hög grad medbestämmande i fråga om arten av det nya, som skall tillföras densamma. Detta blir fallet först då, när de, som arbeta på psalmbokens förbättrande, tvingas att ord för ord genomgå den gamla psalmbokens psalmer och med granskarens allvarsamma blick värdesätta dess innehåll. Först då kan det bli fråga om att icke blott lösligt foga nytt till gammalt, men att se till, vad som kan sammangå och sammansmälta med detta gamla. Man har också framhållit, att ett arbete på ett tillägg till psalmboken kräver samma kompetens, som om fråga vore om en fullständig revision, enär ett tillägg, som avser att tjäna den allmänna gudstjänsten, just genom denna sin användning blir något mera, än det man vanligen innelägger i begreppet tillägg. Den blir, hur man än må leka med ord, en psalmbok vid sidan av den gamla, en psalmbok, vid vars utarbetande ansvarskänslan måhända något förslappats, men vid vars användande säkert den helgd och vördnad, som den gamla, enhetliga och vördnadsbjudande psalmboken ägde, skall förloras. Och därtill kommer ju, att dess praktiska användning försvåras, då en enhetlig uppställning av psalmerna genom tillägget omöjliggöres.

Påtagligt är, huru starkt tanken, att en revision av hela psalmboken är det, man förr eller senare måste eftersträva, framfördes i kyrkomötets debatter om psalmboken. Men vid beslutens fattande synes man ha varit tveksam. Det finska tilläggsförslaget var betydligt underlägset det svenska, och ett godtagande av detsamma kunde icke komma ifråga. Man klandrar, att tilläggsförslaget för mycket svällt ut för att bekvämt kunna användas såsom tillägg till psalmboken, att psalmer ändamålslost intagits i sådana delar av psalmboken, där redan förut psalmer finnas i tillräckligt antal — man märke härtill tilläggsarbetarnas främlingskap inför den psalmbok, som genom tillägget skall förbättras! — att en stor del av i förslaget intagna psalmer hava karaktären av andliga sånger, en del äro alltför subjektiva, en del för konstlade o. s. v. På dessa grunder påyrkas tilläggsförslagets förkastande, och i stället föreslås en revision av följande omfattning: i de i psalmboken förefintliga psalmerna göras de ändringar, som föranledas av vårt lands förändrade politiska läge, mycket sällan eller alls icke i bruk varande psalmer ersättas med nya, varjämte även annars nya psalmer fogas till de delar av psalmboken, varest psalmmaterialet är ringa; till nya eller delvis även gamla psalmer, som synbarligen på grund av deras musikaliska dräkt kommit ur bruk, anskaffas för dem lämpade enstämmiga melodier.

Denna något egendomliga medelväg emellan revision och tillägg kunde dock icke tillfredsställa alla, varför till psalmboksutskottets betänkande fogas en reservation, vari påyrkas, att den psalmbokskommitté, som av kyrkomötet komme att tillsättas, jämväl måtte berättigas

att ur den gamla psalmboken avlägsna där förekommande »svårare fel emot versformen ävensom svaga uttryckssätt». Vid den slutliga omröstningen segrade reservanternas, och kyrkomötets beslut blev således, vad den finska psalmboken vidkommer, en »revision med varsam hand», för att använda en från tidigare psalmboksrevision känd term. Att ett visst missnöje med denna utgång av frågan på en del håll kunde förspörjas, må ej förnekas, men detta missnöje gällde ej principfrågan, utan den omständigheten, att man med resultatet av det härintills bedrivna arbetet för ögonen ej kände sig nog förhoppningsfull med hänsyn till förmågan att fullfölja revisionen, varjämte den starka motsättningen emellan särskilda religiösa riktningar på finskt håll försvårade arbetet. »Efter fem år», hette det, »få vi svåra debatter i kyrkomötet».

Dessa svårigheter förelågo ej på svenskt håll. Här är det religiösa livet mer homogent, och det tilläggsförslag, som överlämnats till kyrkomötet, hade överhuvud fått en mycket god kritik. Men på ledande kyrkligt håll väntade man med nervös otålighet på att få taga det nu hopsamlade materialet till användning. Misstron emot revisionsplanerna koncentrerade sig därför kring tanken, att dessa kunde bli hinderliga för tilläggsförslagets öde. När därför i kyrkomötet petition gjordes om, att det lyckligt påbegynta psalmboksarbetet icke måtte avbrytas, stämplades detta av en skribent i Församlingsbladet såsom en bedröflig åtgärd, vilken kanske komme att bli »en spik i Tilläggsförslagets likkista». Det såg emellertid ut, som skulle man i detta fall kunna komma till full enighet. I psalmboksutskottet voro fem medlemmar för revision och två emot. Utskottsbetänkandet förordade enhälligt tilläggsförslagets antagande till provisoriskt bruk i de församlingar, som därom särskilt besluta, ävensom revisionens omedelbara fullföljande. I kyrkomötet godtogs också provisoriet utan meningskiljaktighet, men revisionsplanen förkastades, framförallt därför att man på finskt håll fått för sig, att revisionsplanerna icke allmännare uppbyros på svenskt håll, varför den finska majoriteten röstade emot omedelbar revision.

De, som på svenskt håll icke nu velat veta av en revision av den gamla psalmboken, ha dels framhållit svårigheterna av att för tillägget få villiga förläggare, därest en ny bearbetning av psalmboken omedelbart förbereddes, ävensom nödvändigheten av att vinna erfarenhet av tillägget, innan vidare åtgärder tillgjordes. Däremot var man ense om, att vid nästa kyrkomöte återupptaga frågan och då tillsätta den kommitté, som skulle föra arbetet till slut. Vad man emellertid icke härvid synes ha räknat med är, att framtiden är en skälm, som sällan infriar sina löften, att ett provisorium i psalmboksfrågan alltid tenderar att avkasta sig det tillfälligas ok, att ett avbrutet andligt arbete blott med möda och ansträngning igen upptages efter fem års vila och att det förty är högst ovisst, om den arbetare, som vid sidan av skalden Tegengren inlagt största förtjänsten i psalmboksarbetet och som nu känt sig hågad att slutföra detsamma, nämligen doktor Takolander, även efter den nu honom påtvungna vilan skall vara det.